Eduskunnan hallintovaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi

VIITE: HE 105/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (jäljempänä rahanpesulaki) sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 105/2026 vp).

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, jolla kumottaisiin voimassa oleva saman niminen laki. EU:n rahanpesusääntely on uudistettu kokonaisuudessaan ja uusi EU-sääntely korvaa aikaisemmat rahanpesua koskevat direktiivit. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön tarvittavilta osin EU:n uusi rahanpesun vastainen sääntely, eli EU:n rahanpesun torjuntaviranomaista koskeva asetus sekä rahanpesua koskeva asetus ja niin sanottu kuudes rahanpesudirektiivi.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin kansallisesta riskiarviosta, tilastoinnista, edunsaajarekisteristä, valvojien toimivaltuuksista ja yhteistyöstä sekä hallinnollisista seuraamuksista.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla pantaisiin täytäntöön kuudennen rahanpesudirektiivin säännöksiä, jotka koskevat muun muassa selvittelykeskuksen toimivaltuuksista ja tietojenvaihdosta.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettuun lakiin tehtäisiin muutoksia, joilla pantaisiin täytäntöön kuudennen rahanpesudirektiivin pankkitilirekistereitä koskevan sääntely, joka koskee muun muassa uusia vaatimuksia rekisterien tietosisällöstä.

Kaupparekisterilakiin ehdotetaan muutoksia, joilla laki yhteensovitettaisiin uuden lain edunsaajarekisteristä ehdotettujen säännösten kanssa ja osa kaupparekisterilain nykysääntelystä kumottaisiin päällekkäisenä uuteen lakiin ehdotettujen säännösten kanssa.

Lisäksi harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin ja rikosrekisterilakiin esitetään muutoksia, jotka edistäisivät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja olisivat välttämättömiä viranomaisten kuudennen rahanpesudirektiivin mukaisten velvoitteiden toteuttamiseksi.

Ilmoitusvelvollisen omistajien ja perustajien luotettavuusselvitys laajennettaisiin koskemaan eräitä uusia tahoja uudessa laissa esitetyllä tavalla sekä maksulaitoslakiin esitettävillä muutoksilla, joka laajentaisi luotettavuusselvityksen myös ilman toimilupaa tarjoaville rekisteröityneiden maksupalvelun tarjoajille.

Ehdotuksessa esitetään lisäksi muutettaviksi 30 muuta lakia, joihin tehtäisiin pääasiassa lakiteknisiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 10.7.2027, jolloin rahanpesua koskevan asetuksen soveltaminen alkaa. Tosiasiallisia edunsaajia koskevat tietyt kuudennen rahanpesudirektiivin säännökset tulee kuitenkin saattaa voimaan kansallisesti jo aiemmin, mistä syystä esitetään voimassa olevaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia, kaupparekisterilakia ja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia muutettaviksi siten, että edellä mainitut säännökset tulisivat voimaan jo 10.7.2026.

2 Asiantuntijalausunto

2.1 Yleistä

Poliisihallituksen arpajaishallinto ja rikostorjunnan vastuualue ovat aiemmin (20.8.2025) antaneet yhteisen lausunnon valtiovarainministeriölle esitysluonnoksesta laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Lisäksi Poliisihallituksesta on annettu kirjallinen asiantuntijalausunto talousvaliokunnalle 8.9.2026.

2.2 Rahapelien rahanpesuvalvonta

Nykyisen rahanpesulain mukaan Poliisihallitus valvoo yhtä ilmoitusvelvollista (Veikkaus Oy) ja sen asiamiehiä, jotka ovat rajoitetusti ilmoitusvelvollisia. Tällä hetkellä Poliisihallitus on saanut rahapelilain mukaisia toimilupahakemuksia 77 kappaletta. Rahapelien osalta valvottavien määrä, ja sitä myöten myös rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten ja valvottavien määrä, kasvaa siten merkittävästi. Rahapelilaki tulee voimaan 1.7.2027, kun uusi rahanpesusääntely taas tulee voimaan 10.7.2027. Rahapelilain myötä rahapelien valvonta siirtyy Lupa- ja valvontavirastolle. Ehdotuksen mukaan myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonta (jäljempänä rahanpesuvalvonta) rahapelien osalta siirtyy Lupa- ja valvontavirastolle. Edellä mainitut muutokset yhdessä uuden rahanpesusääntelyn kansallisen ja EU-tasoisten muutoksien kanssa haastavat rahapelien valvontaa yleensä sekä erityisesti rahapelien rahanpesuvalvontaa. Si-

ten on tärkeää, että rahapelien rahanpesuvalvonta on jatkossakin kiinteä osa muuta rahapelien valvontaa ja, että tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi valvonta on riittävästi resursoitu.

Rahanpesuvalvonnan osalta on tärkeää, että Ahvenanmaan rahapelitoiminnan ja kiinteistönvälittäjien valvontavastuu ei missään vaiheessa kuulu Lupa- ja valvontavirastolle. Ehdotuksessa onkin huomioitu rahapelilain ja rahanpesulain eri aikainen voimaantulo ja tarve sopimusasetukselle tai tarvittaessa sopimusasetuksille.

2.3 Rahapeliyhtiön asiamiehet

Ehdotetussa rahanpesulaissa rahapeliyhtiön asiamiehet eivät nykylain mukaisesti kuulu rahanpesulain soveltamisalaan. Ehdotuksen mukaan näitä niin sanottuja asiamiehiä koskee jatkossa rahanpesuasetuksen ulkoistamista koskeva sääntely, jonka mukaan vastuu ulkoistettujen palvelujen osalta säilyy ilmoitusvelvollisella.

Vaikka ehdotetussa rahanpesulaissa asiamiehet eivät nykylain mukaisesti kuulu rahanpesulain soveltamisalaan, rahapelilain 57 § 3 momentin viittausta asiamiehiin rahanpesulain osalta ei kuitenkaan esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Edellä mainitun rahapelilain kohdan mukaan valvontaviranomainen valvoo, että yksinoikeustoimiluvanhaltija, rahapelitoimiluvanhaltija ja asiamies noudattaa sitä koskevia säännöksiä ja määräyksiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Edellä mainittu kohta tulisi muuttaa vastaamaan ehdotettua rahanpesulakia eli toisin sanoen poistaa viittaus asiamiehiin rahapelilain 57 § 3 momentissa.

2.4 Huolehtimisvelvollisuus 90 §

Poliisihallitus on lisätty lakiehdotuksessa huolehtimisvelvolliseksi. Poliisihallitus kannattaa tätä ratkaisua. Edelleen on tärkeä huomioida, että ne virkamiehet, joiden vastuulla huolehtimisvelvollisuuteen liittyvät tehtävät ovat, saavat koulutusta huolehtimisvelvollisuuden tehokkaaksi täyttämiseksi.

2.5 Toimiluvan peruminen rahanpesulain ja rahapelilain mukaan

Aikaisemmissa lausunnoissa on tuotu esiin, että toimiluvan peruuttamista koskeva rahapelilain 79 § ja uuden rahanpesulain 55 § 2 momentin kohta 6 vaikuttaisivat olevan päällekkäisiä (nykyisessä ehdotetussa versiossa 68 §:n 2 momentin 6 kohta).

Rahapelilain 79 §:n mukaan toimilupa voidaan peruuttaa, jos toimiluvanhaltija on toimiluvan voimassaoloaikana toistuvasti tai vakavasti rikkonut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnasta annettuja säännöksiä ja toimiluvanhaltijalle on rikkomuksen johdosta määrätty hallinnollinen seuraamus, tai toimiluvanhaltija on rikkomuksen johdosta tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen.

Ehdotetun rahanpesulain 68 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan valvontaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan tai keskeyttää sen voimassaolon jos se havaitsee 1) 62 §:n 1

momentissa tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyöntejä tai rikkomuksia, joko yhdessä vakavista, toistuvista ja järjestelmällisistä laiminlyönneistä tai rikkomuksista määrättävien 65 §:n 1 momentissa tarkoitettujen seuraamusmaksujen kanssa tai ilman niitä; 2) ilmoitusvelvollisen sisäisissä toimintaperiaatteissa, menettelytavoissa ja valvontatoimenpiteissä puutteita, jotka todennäköisesti johtavat 62 §:n 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyönteihin tai rikkomuksiin, ja hallinnollisilla seuraamuksilla voidaan estää tällaiset laiminlyönnit tai rikkomukset tai vähentää niiden riskiä; 3) että ilmoitusvelvollisessa on käytössä sisäisiä toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontatoimenpiteitä, jotka eivät ole oikeassa suhteessa siihen kohdistuviin rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoittamisen riskeihin.

Toimiluvan peruuttaminen rahanpesulainsäädännön rikkomusten vuoksi olisi siis mahdollista sekä rahapelilain että uuden rahanpesulain nojalla.

Näkemys on, että toimiluvan peruuttamisen kynnys ei saisi rahanpesusääntelyn rikkomis-/laiminlyöntitilanteissa olla liian korkealla. Kynnys toimiluvan peruuttamiselle vaikuttaisi olevan matalampi uudessa rahanpesulaissa kuin rahapelilaissa, jossa toimiluvan peruuttaminen on tarkoitettu viimesijaiseksi keinoksi. Tällaisenaan tilanne on epäselvä toimilupaa hakeville ja sellaisen saaneille rahapelitoimijoille sekä valvojalle. Näiden kahden lain välinen ensisijaisuus tulisi ratkaista, jotta valvojan soveltamiskäytännössä olisi riittävä ohjenuora.

2.6 EU-sääntelystä ja AMLA-asetuksesta

Yleisesti voidaan todeta, että EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisella lainsäädäntöpaketilla, joka koostuu AMLA-asetuksesta, rahanpesuasetuksesta, kuudennesta rahanpesudirektiivistä sekä rahoitustietodirektiivin muutoksesta on tärkeä merkitys sääntelyn kehittämisessä ja edellä mainittujen rikosilmiöiden estämisessä. Erityisesti AMLA-asetuksen ja sen mukaisesti perustettavan rahanpesutorjuntaviranomaisen katsotaan tuottavan käytännön hyötyjä myös kansalliselle tasolle koskien esimerkiksi rahanpesun selvittelykeskuksen yhteistyö- ja tiedonvaihtomahdollisuuksia. Rahanpesuasetuksella puolestaan pyritään sääntelyn yhtenäistämiseen sekä lieventämään rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyviä riskejä riittävästi. Edellä mainitut tekijät ovat keskeisiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen tehostamisen näkökulmasta.

2.7 Poliisin roolista ja rahanpesun selvittelykeskuksesta

Poliisihallinnon osalta keskeisin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä vastaava operatiivinen toimija on Keskusrikospoliisiin sijoitettu rahanpesun selvittelykeskus, joka vastaanottaa ja käsittelee ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista. Rahanpesun selvittelykeskuksella on esitutkintaviranomaiselle kuuluvat toimivaltuudet ja keskus voi muun muassa antaa määräyksiä liiketoimien keskeyttämisestä ja varojen pidättämisestä, jos toimenpide on välttämätön rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksella on laissa määritelty laajat tiedonsaanti- ja luovutusoikeudet, jotka mahdollistavat tehokkaan tiedonvaihdon muiden viranomaisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Ehdotuksen yhteydessä rahanpesun selvittelykeskukselle ehdotettuja toimivaltuuksia liittyen ilmoitusvelvollisille annettaviin 1) liiketoimien tai toiminnan seurantamääräyksiin, 2) ilmoituksiin seikoista, jotka ovat merkityksellisiä asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämisen kannalta, ja 3) määräyksenantoon pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä voidaan pitää perusteltuna edellä mainittujen velvoitteiden täyttämiseksi. Kuten esityksestä ilmenee, säädöspaketti sisältää rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksien ja toiminnan kannalta pääosin jo käytössä olevia menettelyitä. Tämän lisäksi mukana on täysin uusia toimivaltuuksia, joilla saattaa olla huomattaviakin myönteisiä vaikutuksia rahanpesun torjunnan tehokkuuteen, mutta tehokkuuden edellytyksenä on todennäköinen tarve henkilöstöresurssien lisäykselle velvoitteiden lisääntyessä (esimerkiksi perusoikeusvastaava ja AMLA-yhteyshenkilö). Myös erinäiset EU:n edellyttämät määräajat (tiedonvaihto ja tietojen toimittaminen), ja niitä koskevat sääntelyvelvoitteet voivat luoda käytännön vaikutuksia rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstön ja työtehtävien määrään.

2.8 Rahanpesun selvittelykeskusta koskevat lakimuutokset

Seuraaviin kohtiin on syytä kiinnittää huomiota rahanpesun selvittelykeskusta koskevan lain ja esityksessä esitettyjen muutosehdotusten osalta. Lain 2 §:n ja rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviä koskevan 1 momentin mukaan keskusrikospoliisissa on rahanpesun selvittelykeskus, joka on operatiivisesti itsenäinen. Edellä mainitun käsitteen osalta on huomattava Poliisihallituksen ohjaava rooli poliisihallinnon sisällä sekä tarvittaessa direktio-oikeus poliisitoiminnan ohjaukseen ja painopisteiden asettamiseen.

Rahanpesun selvittelykeskuksilla on direktiivin edellytyksen mukaisesti oltava suora ja välitön pääsy erinäisiin tietoihin. Esityksen mukaisesti mainittuna aikamääreenä tiedonsaantiin voidaan pitää muutamia päiviä tai maksimissaan viittä päivää. Ajallinen joustavuus on tärkeää ottaen huomioon sen, että tiedot ovat osittain hajallaan eri tietojärjestelmissä ja rekistereissä.

Rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksien osalta on huomattava liiketoimen ja liikesuhteen keskeyttämistä koskevat määräajat, mitkä ovat tärkeitä ja perusteltuja toimivaltuuksia. Keskeyttämispäätöksien merkitys ja välttämättömyys korostuu esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Edelleen päällystöön kuuluvan poliisimiehen päätöksellä tehtävä keskeytysajan jatkaminen voi tietyissä tilanteissa olla välttämätöntä ja perusteltua ottaen huomioon rikollisuuden yhä kansainvälisemmäksi muuttuneen luonteen, sekä rahanpesun selvittelykeskuksen keskeisen roolin rikoshyödyn jäljittämisessä ja takavarikoinnissa. Edellä mainitut lähtökohdat huomioon ottaen ehdotuksessa kuvattuja oikeussuojaperiaatteita ja niiden toteuttamista, kuten muutoksen hakua valittamalla hallinto-oikeuteen voidaan pitää yhtä lailla perusteltuina sekä tarpeellisina.

2.9 Taloudelliset vaikutukset poliisissa

Esitetyt rahapeleihin liittyvät muutokset eivät 1.7.2027 koske enää Poliisihallitusta vaan valvonnan siirtyessä Lupa- ja valvontavirastoon taloudelliset vaikutukset koskevat kyseistä virastoa.

Huolehtimisvelvollisuus ei lisää merkittävästi taloudellisia vaikutuksia Poliisihallitukselle. Kuitenkin on tärkeä huomioida, että ne virkamiehet, joiden vastuulla huolehtimisvelvollisuuteen liittyvät tehtävät ovat, saavat koulutusta huolehtimisvelvollisuuden tehokkaaksi täyttämiseksi.

Esitettyjen muutosten vaikutukset rahanpesun selvittelykeskuksen resursseihin on esityksessä huomioitu riittävästi, joskin esityksessä ehdotetut määräajat ja rahanpesun selvittelykeskukselle asetettu laajennettu velvollisuus palautteenannosta todennäköisesti vaikuttavat myös tarvittaviin resursseihin.

Sari Ikkala, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.09.2026 klo 07:21. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallituksen esikunta
Poliisihallituksen poliisitoimintayksikkö
Poliisilakimies Henri Tolonen

Poliisihallitus
Opastinsilta 12 B, PL 1000, 00521 Helsinki
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi